

31. oktober 2011

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Inspektion af
Statsfængslet i Vridsløselille
den 10.-12. november 2008

OPFØLGNING NR. 2

J.nr. 2008-3471-628/PK/PH

Den 5. april 2011 afgav jeg opfølgingsrapport nr. 1 om min inspektion den 10.-12. november 2008 af Statsfængslet i Vridsløselille. I opfølgingsrapporten bad jeg om oplysninger mv. om nærmere angivne forhold.

Jeg har herefter modtaget en udtalelse fra Statsfængslet i Vridsløselille af 17. maj 2011 og en udtalelse af 12. juli 2011 fra Direktoratet for Kriminalforsorgen vedlagt (bl.a.) en tidligere udtalelse af 22. februar 2011 fra statsfængslet.

Jeg skal herefter meddele følgende:

Ad 6.2. Størrelsen af tv-leje mv.

Under inspektionen rejste talsmandsgruppen spørgsmål om hvorvidt kriminalforsorgen ikke kunne og burde håndtere ordningen med lejede fjernsyn på en sådan måde at ordningen tog højde for alle typer af indsatte – og herunder de langtidsindsatte, som efter talsmandsgruppens opfattelse betaler alt for meget for at leje fjernsyn.

Jeg bad i den endelige rapport ledelsen om at underrette mig når ledelsens undersøgelse om hvorvidt de indsatte "betalte for meget", var færdig (en undersøgelse som ledelsen inden inspektionen havde lovet talsmandsgruppen at foretage).

Jeg meddelte samtidig ledelsen at jeg gik ud fra at undersøgelsen ville blive tilrettelagt således at der – for så vidt angår udgifterne til reparation og udskiftning af fjernsynsapparater – kunne differentieres mellem langtids- og korttidsindsatte.

I opfølgingsrapporten anførte jeg bl.a. følgende:

"Da jeg på rapporttidspunktet endnu ikke havde modtaget resultatet af den ovenfor nævnte undersøgelse som ledelsen skulle foretage, gentog jeg i rapporten min anmodning om underretning.

Direktoratet har anført følgende om dette spørgsmål:

'Statsfængslet har beklaget, at der ikke er tilgået ombudsmanden informationer vedrørende tv-lejen. Fængslet har vurderet, at lejeindtægten på langt sigt svarer til omkostningerne, og at ordningen således set over tid ikke vil give hverken underskud eller overskud. Ordningen registreres på en særskilt finanskonto – 951110 – og der er således tale om et lukket 'kredsløb', hvor kun indtægter og omkostninger relateret til tv-ordningen optræder. Et eventuelt overskud på ordningen vil endvidere blive tilbageført til de indsatte.

Statsfængslet har oplyst, at der ikke har været yderligere problematik vedrørende tv-lejen.

Statsfængslet har telefonisk meddelt, at man vil være indstillet på fuld åbenhed i forhold til de indsatte omkring saldoen på beholdningskontoen vedrørende indtægter og udgifter på tv-udlejningen.

Direktoratet kan henholde sig hertil.'

Jeg har noteret mig det oplyste – herunder at ordningen på langt sigt hviler i sig selv, og at statsfængslet er indstillet på fuld åbenhed i forhold til saldoen på kontoen vedrørende både indtægter og udgifter.

Min forudsætning om at det ved undersøgelsen ville være muligt at differentiere mellem langtids- og korttidsindsatte, synes der umiddelbart ikke at være taget hensyn til i svarene, og jeg beder derfor om supplerende udtalelser fra både statsfængslet og direktoratet.

Heller ikke spørgsmålet om hvorvidt de langtidsindsatte på en eller anden måde kan få glæde af deres 'fjernsynsanciennitet' i forbindelse med overførsel til åbent fængsel, er blevet berørt i de udtalelser som statsfængslet og direktoratet har afgivet.

Jeg beder om at også dette spørgsmål bliver inddraget i de supplerende udtalelser som jeg har bedt om."

Statsfængslet har supplerende anført at det af forskellige grunde vil være administrativt vanskeligt at operere med en differentieret tv-leje afhængigt af afsoningens læng-

de. Statsfængslet har herved henvist til at det på forhånd er vanskeligt at forudsige hvor længe den enkelte indsatte ender med at opholde sig i statsfængslet.

Statsfængslet har endvidere anført at en del af den administration som nødvendigvis er forbundet med tv-ordningen, allerede nu afholdes via statsfængslets ordinære drift, og at eventuelle øgede administrative udgifter som følge af en differentieret leje, fastsat i forhold til afsoningslængden, derfor ville blive afholdt over tv-ordningens budget.

Direktoratet har henholdt sig til det som statsfængslet har anført, og har endvidere supplerende anført følgende:

”Med hensyn til de langtidsindsattes mulighed for at drage nytte af deres ’fjernsynsanciennitet’ i forbindelse med overførsel til åbent fængsel skal det bemærkes, at de pågældende indtil overførslen har haft den fordel, at de i lighed med andre lejere kan få nyt apparat stillet til disposition, hvis det gamle apparat går i stykker. De har endvidere haft mulighed for at kunne drage nytte af eventuelle midler, der bruges på velfærdsfremmende foranstaltninger indkøbt for et overskud på kontoen for tv-leje.”

Jeg har noteret mig det som statsfængslet har anført, og som direktoratet har henholdt sig til: at en differentieret lejefastsættelse på basis af den enkelte indsattes opholdstid i statsfængslet ville være administrativt tungt at arbejde med, og derfor også generelt fordyrende.

Jeg har endvidere noteret mig at statsfængslet og direktoratet er enige om at en ordning hvor prisfastsættelsen baseres på den enkelte indsattes (forventede) opholdstid i den enkelte institution, er administrativt problematisk.

Til det som direktoratet supplerende har anført, bemærker jeg at de langtidsindsatte (med lang "fjernsynsanciennitet") deler førstnævnte gode – at et nyt apparat kan blive stillet til rådighed hvis det gamle går i stykker – med de korttidsindsatte (med kort "fjernsynsanciennitet"). Dette gode følger af selve lejeforholdet, og det andet gode som direktoratet har nævnt, følger af det "hvile i sig selv"-princip som der her er tale om. Det som direktoratet supplerende har anført, er derfor efter min opfattelse ikke relevant for det spørgsmål som talsmandsgruppen har rejst.

Jeg har tidligere på forskellige måder beskæftiget mig med størrelsen af den tv-leje som opkræves hos de indsatte i kriminalforsorgens institutioner – og herunder spørgsmålet om et eventuelt loft for den samlede lejebetaling fra den enkelte (langtids)indsatte. Jeg henviser f.eks. til min høringskrivelse af 1. juni 2005 i sagen med j.nr. 2005-1923-628, direktoratets j.nr. RSK 2004-1013-345 (sagen kom dog primært til at angå de indsattes betaling til antenneforeninger, og spørgsmålet om hvorvidt viderespredning af kabel-tv i kriminalforsorgens institutioner er omfattet af ophavsretslovens § 2 (som offentlig fremførelse), jf. også Højesterets dom af 30. april 2009).

Jeg har i forbindelse med min opfølgning på det spørgsmål som talsmandsgruppen rejste under inspektionen af Statsfængslet i Vridsløselille, overvejet om der kunne tænkes andre – mere administrativt simple – ordninger end dem som hidtil har været bragt frem; ordninger som samtidig, helt eller delvist, tager højde for de hensyn som talsmandsgruppen har ønsket at varetage, og som det efter min umiddelbare opfattelse forekommer nærliggende at inddrage i den kollektive, lokale tv-ordning.

En løsning kunne være at give langtidsindsatte "rabat" på leje af fjernsyn (i lyset af at disse indsatte ved strafudståelsens start må forventes at ville bidrage til lejeordningen i en eller flere af kriminalforsorgens institutioner i (meget) længere tid end andre indsatte) svarende til en almindelig mængderabat uden for kriminalforsorgens mure. Jeg er opmærksom på at en sådan rabat nødvendigvis måtte gives på bekostning af de indsatte som måtte forventes kun at ville bidrage til en kollektiv tv-ordning i kortere tid. Jeg går dog samtidig umiddelbart ud fra at en sådan mulig rabatordning ville blive organiseret således at de korttidsindsatte kom til at udgøre langt den største gruppe, og altså at de indsatte som i givet fald skulle have mængderabatten, ville udgøre en relativt lille gruppe.

Jeg henstiller til statsfængslet og direktoratet at overveje om en sådan ordning er mulig at praktisere; en ordning som i øvrigt også ville være i god tråd med normalitetsprincippet. Og jeg beder også i øvrigt om myndighedernes bemærkninger til det som jeg har anført ovenfor.

Ad 6.7. Talsmandsordningen og dennes funktion

Jeg bad statsfængslet om at sende mig et eksemplar af det reviderede regelsæt (i forhold til det tidligere gældende fra oktober måned 2008).

Jeg har modtaget regelsættet (af 17. januar 2011) som ikke giver mig grundlag for bemærkninger.

Ad 9.1. Arbejds miljø, jf. Arbejdstilsynets påbud af 19. september 2006

I forbindelse med opfølgingsrapporten oplyste statsfængslet at statsfængslet i januar 2010, bistået af COWI A/S, havde afleveret til Arbejdstilsynet – herunder i form af en handleplan som dannede grundlag for det fortsatte arbejde med at efterkomme tilsynets påbud (et påbud om at bruge en autoriseret rådgiver til løsning af fængselsfunktionærernes psykiske arbejdsmiljøbelastninger). Jeg anførte i opfølgingsrapporten at jeg havde noteret mig det oplyste i rapporten og handleplanen.

Under henvisning til oplysningen i handleplanen om at ordningen med registrering af vold og trusler skulle evalueres i 3. kvartal 2010, bad jeg statsfængslet om at oplyse resultatet heraf.

Statsfængslet har oplyst følgende (hvilket direktoratet har henholdt sig til):

”På baggrund af ATs påbud besluttedes, jf. COWI-handleplanen, at sætte særligt fokus på arbejdet med at registrere tilfælde af vold og trusler mod personalet. Opgørelser fra andre tilsvarende tjenestesteder satte spørgsmålstejn ved, om Statsfængslet i Vridsløselille var tilbageholdende i forhold til at indberette registrerede tilfælde af vold og trusler, eller om registreringen ikke blev foretaget.

I den forbindelse har statsfængslet bl.a. revideret den lokale politik vedr. vold og trusler, herunder rettet opmærksomheden mod den fastlagte procedure/papirgang i forbindelse med registreringen. Der er udarbejdet en vejledning, som er tilgængelig for alle på fængslets intranet, og det debatteres jævnligt i ledelsesgruppen, hvorvidt den aftalte procedure/papirgang følges, og hvordan det sikres, at det korrekte antal episoder indberettes.

Registrering og indberetning af volds- og trusselsepisoder sker i alle tilfælde, hvor medarbejdere har været udsat for vold eller oplever at være blevet truet. Det er ikke afgørende, om der er tale om en straffelovsovertrædelse. Statsfængslet vurderer således ikke overgrebets styrke eller alvorlighed med henblik på at foretage en kategorisering.

Uanset om truslen rettes mod enkelte personer eller grupper af medarbejdere, vil episoden altid blive registreret på alle de implicerede medarbejdere.

Statsfængslet drøfter med jævne mellemrum dette emne, og der er stor opmærksomhed omkring sikring af, at medarbejdere forstår vigtigheden af at foretage en fyldestgørende (lokal) indberetning med henblik på registrering.

Der er tillige indført en praksis for, at tillidsrepræsentanten for fængselsbetjentene løbende holdes informeret om indberettede sager om vold/trusler.

Afslutningsvis skal det nævnes, at fængslets arbejdsmiljøudvalg har fokus rettet mod emnet, ligesom samarbejdsudvalget ved hvert møde orienteres om status.

Det fremgår af fængslets resultatkontrakt for 2011, at emnet i formel sammenhæng igen skal gøres til genstand for revidering.

I 2009 registreredes 5 tilfælde af vold/trusler.

I 2010 registreredes 10 tilfælde af vold/trusler.

I 2011 er der pt. [den 17. maj 2011; min bemærkning] ikke indberettet sager om vold/trusler.”

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad 12.1.9. Lægetilkald og lægetilsyn (anbringelse i sikringscelle)

Jeg noterede mig at fængslet ville fastsætte retningslinjer om genkald, og jeg bad fængslet om at sende mig en kopi af instruksen når indføjelser herom var sket.

Statsfængslet har oplyst at instruksen på grund af en beklagelig misforståelse ikke er blevet revideret på dette punkt, men at det vil ske snarest.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste og afventer således fortsat kopi af instruksen, som jeg går ud fra nu er revideret, jf. pkt. ad 2 i citatet af fængslets udtalelse til slut i denne rapport.

Ad 12.2.6. Kompetence mv. (anbringelse i observationscelle)

I 3 konkrete tilfælde var beslutningen om anbringelse i observationscelle truffet af personer der ikke var bemyndiget til at træffe en sådan beslutning. Direktoratet havde i sin tidligere udtalelse anført at der var tale om tilsidesættelse af en garantiforskrift, og at en sådan tilsidesættelse som udgangspunkt må anses for at være en væsentlig for-

valtningsretlig mangel og dermed medføre afgørelsens ugyldighed, medmindre det konkret kunne godtgøres at tilsidesættelsen havde været uden betydning for den trufne afgørelse. Da det ikke var muligt for direktoratet ud fra de foreliggende oplysninger at vurdere dette, havde direktoratet bedt statsfængslet om en udtalelse herom i relation til 3 konkrete afgørelser.

Jeg bad direktoratet om at underrette mig om fængslets svar og direktoratets opfølgning herpå.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

"Anbringelsen den 5. februar 2008 (j.nr. 2007-302-00314-0022)

Statsfængslet har oplyst følgende:

'Sagen drejer sig om en episode, hvor en indsat uden brug af magt blev anbragt i observationscelle, da han 'skiftevis var meget hidsig og truende eller ukontaktbar'. Anbringelsen varede lige knap tre timer.

Under hensyn til at observationscelleanbringelsen synes velbegrundet, og at beslutningen blev truffet af en erfaren fængselsbetjent i overværelse af blandt andre en souschef, mener fængslet, at tilsidesættelsen af kompetencekravet har været uden betydning for den trufne afgørelse.'

Anbringelsen den 17. juli 2008 (j.nr. 2008-302-00401-0003)

Statsfængslet har oplyst, at episoden drejer sig om en indsat, der blev modtaget fra et andet fængsel i ophidset tilstand. Han blev anbragt i observationscelle for at blive set an inden indsættelsen i en normal celle. Anbringelsen varede en time og 10 minutter.

Det er statsfængslets opfattelse, at tilsidesættelsen af kompetencekravet har været uden betydning for den trufne afgørelse. Statsfængslet har herved henvist til, at observationscelleanbringelsen synes velbegrundet, og at beslutningen blev truffet af en erfaren fængselsbetjent blandt andet i overværelse af en overvagtimester.

Anbringelsen den 14. oktober 2008 (j.nr. 2008-302-00423-0004)

Statsfængslet har oplyst, at episoden drejede sig om observation af en indsat, der angiveligt overvejede at tage sit eget liv. Den indsatte havde de seneste dage

virket meget nedtrykt og stod på venteliste til en plads på en psykiatrisk institution. Anbringelsen varede ca. en time.

Det er statsfængslets opfattelse, at tilsidesættelsen af kompetencekravet har været uden betydning for den trufne afgørelse. Statsfængslet har herved henvist til, at observationscelleanbringelsen synes velbegrundet, og at beslutningen blev truffet af en erfaren fængselsbetjent, som under anbringelsen rådførte sig med en overvagtimester.

Direktoratet finder det fortsat kritisabelt, at der i de tre tilfælde blev truffet afgørelse af personer, der ikke havde kompetencen hertil. Efter en fornyet gennemgang af sagerne finder direktoratet dog ikke tilstrækkelig anledning til at foretage videre og lægger i den forbindelse vægt på, at afgørelserne blev truffet i overværelse af eller efter rådgivning af en person, der var kompetent til at træffe afgørelsen.”

Jeg har noteret mig det oplyste og har ingen bemærkninger til at direktoratet med den begrundelse som direktoratet har angivet, ikke har fundet grundlag for at foretage sig mere vedrørende dette forhold.

Direktoratet havde bedt statsfængslet om snarest at udarbejde en plan for kvalitetssikring af sagsbehandlingen generelt på området for anbringelse i sikrings- og observationscelle. Direktoratet havde bedt om at få planen og ville herefter sende den til mig, hvilket jeg noterede mig.

Statsfængslet har i udtalelsen af 22. februar 2011 redegjort for planen for kvalitetssikring af sagsbehandlingen på dette område der indeholder følgende tre elementer: 1) undervisning af personalet, 2) opdatering af instruksen om sikringscelle- og observationscelleanbringelse og 3) en ny procedure for opfølgning/kontrol i de enkelte sager. Om de enkelte elementer har fængslet anført følgende:

”Ad 1

På et seminar den 20. januar 2011 blev der gennemført efteruddannelse af det personale, der uden for dagtimerne har det ledelsesmæssige ansvar for sikringscelle- og observationscelleanbringelser. Ved samme lejlighed skete der efteruddannelse på området af det øvrige personale fra centralafdelingen – det personale der oftest assisterer ved sådanne anbringelser.

Den 2., 7. og 9. marts 2011 er der planlagt lignende efteruddannelse af arrestafdelingens personale.

Ad 2

Opdateringen af instrukser på området forventes afsluttet senest med udgangen af april 2011.

Ad 3

I løbet af marts 2011 beskrives og iværksættes en procedure, hvorved fængslets sikkerhedschef og juridiske vicefængselsinspektør i samarbejde med vagtme-sterkonteret på skift kontrollerer indholdet i de enkelte sikringscelle- og observati-onscellesager.”

Direktoratet har udtalt at direktoratet ingen bemærkninger har til denne plan.

Det har jeg heller ikke.

Opfølgning

Jeg afventer underretning i anledning af min henstilling mv. under pkt. 6.2, og den re-viderede instruks om anbringelse i sikringscelle- og observationscelle, jf. pkt. 12.1.9.

Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet i Vridsløselille, Direktoratet for Kriminalforsor-gen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i fængslet.

Lenart Frandsen
Inspektionschef